

Waterplanten: lust of last?

Ze slieren langs je benen bij het zwemmen, draaien vast in de schroef van je boot of blijven hangen in je vishengel. Recreanten gruwen van waterplanten in open water. Maar dankzij die waterplanten is het water vaak helder, is de kwaliteit beter dan ooit en verdween de blauwalg. Toch, liever wegmaaien vinden veel recreanten. Goed beheeren zeggen anderen. Wat te doen?

TEKST BARBARA SCHILPEROORT | BEELD ISTOCKPHOTO

Vergelijk het met brandnetels,” zegt Marloes van der Kamp (Witteveen+Bos) over onstuimige plantengroei. “Brandnetels zijn woekeraars die het beste gedijen op té rijke grond.” Van der Kamp ontwikkelde samen met Bas van der Wal (STOWA) en Michiel Verhofstad (ecoloog bij FLORON en gepromoveerd op dit onderwerp) een manier om het waterplanten-probleem zó aan te pakken dat zowel recreanten als waterbeheerders er baat bij hebben*. In de jaren na de oorlog zijn te veel (kunst)meststoffen uit de landbouw, afvalstoffen uit fabrieken en reststoffen uit zuiveringsinstallaties in oppervlaktewater terechtgekomen. Onder invloed daarvan werd helder water in de loop der tijd troebel en ontstond overlast van algensoorten, zoals giftige blauwalg. Aan het eind van de jaren zestig drong het besef door dat ons oppervlaktewater sterk was vervuild. Op allerlei plaatsen is sindsdien hard gewerkt aan het (ecologisch) herstel van de waterkwaliteit. In 2000 werd de Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht waarin doelen en maatregelenpakketten zijn vastgelegd. De Europese Commissie ziet erop toe dat waterbeheerders – waarvoor een resultaatverplichting geldt – hun doelen werkelijk halen. Inmiddels is de waterkwaliteit op veel plaatsen aanzienlijk verbeterd. Water is helderder zodat meer zonlicht kan binnenkomen. “Ideale omstandigheden voor waterplanten! Maar als de bodem nog te veel voedsel bevat, kunnen sommige soorten, zoals fonteinkruid, gaan woekeren. Net als brandnetels. Eigenlijk is de overvloed aan waterplanten dus een teken dat er

‘PROBEER BEGRIP TE KWEKEN DAT WATERPLANTEN ONMISBAAR ZIJN VOOR HET BEHOUD VAN EEN GOEDE WATERKWALITEIT’

nog geen goed ecologisch evenwicht in het water bestaat,” zegt Van der Wal.

Noodmaatregel

Ecoloog Verhofstad benadrukt dat maaien in feite een noodmaatregel is. “Soms moet je maaien om overlast te beperken. Waar en hoeveel, verschilt per situatie. Maar ga óók in gesprek met belanghebbenden. Probeer begrip te kweken dat waterplanten onmisbaar zijn voor het behoud van een goede waterkwaliteit. Eigenlijk is verarming van waterbodembodem én water de beste oplossing. Dan kan meer variatie in beplanting ontstaan en verdwijnt het woekeren van een of twee soorten. Maar dat vergt tijd. En dus een lange-termijn-aanpak.”

De randmeren rondom de provincie Flevoland ontstonden na de inpoldering. Het oorspronkelijk heldere water veranderde in de loop der tijd in een groene soep omdat de Veluwe beken die erin uitmonden te veel stikstof en fosfaten met zich meenamen. Betrokken overheden verenigden zich om het probleem samen op te lossen. Rioolwaterzuiveringsinstallaties bij Harderwijk en Elburg werden aangepast om fosfaat uit het afvalwater te verwijderen. Vanuit de Flevopolder werden de randmeren met voedsel-arm water doorgespoeld. Mondingen van beken zijn verlegd, oevers natuurlijker aangelegd.

Meer plantengroei

“De natuur heeft zich sindsdien steeds meer weten te herstellen. Water werd helderder. Er ontstond meer, hoewel soms overvloedige, plantengroei. Nu is het zaak om de randmeren

goed te beheren en te onderhouden. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de algemene waterkwaliteit en het openhouden van de hoofdvaargeulen,” aldus Eveline van der Beek, werkzaam bij de coöperatie Gastvrije Randmeren. Hierin werken inmiddels zestien gemeenten samen aan het ‘recreatief beheer’ van de randmeren, inclusief het aanbrengen van verdiepingen en maaien van waterplanten. De coöperatie is vergunninghouder maar heeft het maaien uitbesteed aan de daarvoor opgerichte stichting Maaien Waterplanten Randmeren waarin watersportverenigingen, zeilscholen en jachthavens uit het gebied zijn vertegenwoordigd. “Het maaien van havengebieden, de vaargebieden naar havens, de vaargebieden voor zeilers en wedstrijdroutes heeft prioriteit,” vertelt voorzitter Kees Kooijman, mede-eigenaar van een zeilschool.

“Vrijwilligers van onze stichting zijn actief bij het werk betrokken. We schouwen tevoren waar gemaaid moet worden, sluiten contracten met de vissers die het werk doen, controleren het eindresultaat. En leggen vervolgens verantwoording af aan de Coöperatie Gastvrije Randmeren. Vorig jaar is 450 hectare gemaaid, dit seizoen gaan we 600 hectare maaien. Vanuit het perspectief van de waterrecreatie zouden we best nog meer willen maaien. Uit ecologisch oogpunt blijft er voldoende natuur over. Ook voor overwinterende vogels die hier vanaf oktober neerstrijken en in de loop van april allemaal weer vertrokken zijn. ‘s Zomers is de natuur ook voor ons, recreanten.”

Flevoland

‘t Bovenwater, Weerwater en de Noorderplassen zijn drie grote meren in de provincie Flevoland. Dankzij maatregelen om vermessing terug te dringen, werd het voorheen troebele water steeds helderder. Zo helder dat planten er welig kunnen groeien. En woekeren. Waterrecreanten pleiten voor wegmaaien. Maar dan kan (weer) blauwalg ontstaan.

Hoe houden we het water helder? En hoe maken we het ook geschikt om te recreëren? Daartoe ontwikkelde het waterschap Zuiderzeeland een eigen ‘Keur’: “Gemeenten dienen een maaiplan in, dat wij goedkeuren en monitoren. Wij koppelen onze bevindingen ook aan hen terug.” vertelt beleidsadviseur Martijn Hokken. “Ja, als waterschap trekken we wel wat meer bureaucratie naar ons toe. Maar zo weet iedereen waar hij aan toe is. Afspraken staan vast.”

Coöperatie Gastvrije Randmeren gaat vaarroutes markeren met betonning. Omdat recreanten vaak klagen dat niet goed zichtbaar is, waar precies is gemaaid, waar ze het beste kunnen varen. Eveline van der Beek: “Vergelijk het met skipistes. Iedereen weet en begrijpt dat je niet op de hele berg kunt skiën. Hier kun je niet overal varen. Of zwemmen.”

“Goed idee!” vindt Michiel Verhofstad. “En misschien moeten we ook de combinatie recreatie en natuurbeleving meer promoten. Snorkelen in eigen land. In helder water, tussen de planten en de vissen. Daarvoor hoef je niet naar de Cariben of Egypte...” •

* Lees op H2O online het vakartikel: **Recreanten en waterplanten?! Een aanpak met oog voor beide kanten!**